

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-14>

УДК 336.64

ОЦІНЮВАННЯ СОЦІО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА ФІНАНСОВИХ СКЛАДОВИХ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

ASSESSMENT OF SOCIO-ECONOMIC AND FINANCIAL COMPONENTS OF STATE SECURITY

Школьник Інна Олександрівна

доктор економічних наук, професор,

Сумський державний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5359-0521>**Лібов Едуард Володимирович**

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня доктор філософії,

Сумський державний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9535-7322>**Shkolnyk Inna, Libov Eduard**

Sumy State University

З огляду на відмінності у підходах до оцінювання різних компонентів національної безпеки, у статті застосовано єдиний методичний підхід до оцінювання соціо-економічної та фінансової складових із метою забезпечення порівнюваності результатів. Сформовано 6 груп показників за якими визначено узагальнений показник бажаності на основі застосування функції бажаності Харрінгтона, побудовано прогнозні оцінки із використанням алгоритму експоненційного згладжування. За результатами моделювання встановлено, що на кінець 2024 р. рівень соціально-економічної та фінансової складової національної безпеки є задовільним, що свідчить про відносну адаптивність економічної системи, стійкість державних інституцій, ефективність реалізованих антикризових заходів та спроможність фінансового сектору забезпечувати макроекономічну стабільність в умовах війни.

Ключові слова: ринок праці, фінансова система, грошово-кредитна система, банківський сектор, стійкість, макроекономічна стабільність.

The article presents a comprehensive study of the impact of war on the level of socio-economic and financial security in Ukraine. It is emphasized that risks arising within the socio-economic and financial components of national security can have a critical influence on the overall state of national security and the country's defense capacity. Based on a bibliometric analysis of scientific publications indexed in the international Scopus database over the past decade, conducted using the VOSviewer software, an increasing academic interest in security-related topics has been identified, especially in the context of the full-scale war. The analysis revealed the most interconnected and significant concepts in the academic discourse, including: "national security", "social security", "financial system", "financial crisis", "socio-economic effects", "sustainable development", and "labor market". Given the diversity of approaches to assessing different components of national security, the study applied a unified methodological framework to evaluate these interrelated dimensions, enabling comparable results. A total of 31 indicators were identified and grouped into six categories: expected labor market indicators, expected output changes, expected price dynamics, international finance indicators, indicators of the monetary and credit system, and indicators of the banking sector. Quarterly data for the period from 2015 to the fourth quarter of 2024 were used in the analysis. The values were normalized using the relative normalization method, with maximum indicator values set as benchmark vectors. To generalize the results, data optimization was performed using the Harrington desirability function, and an integrated desirability index for Ukraine's socio-economic and financial security was calculated. Forecasting was conducted using the exponential smoothing algorithm. The modeling results indicate that by the end of 2024, the level of socio-economic and financial components of national security is assessed as satisfactory. This suggests a relative adaptability of the economic system, resilience of state institutions, effectiveness of crisis response measures, and the financial sector's capacity to maintain macroeconomic stability under conditions of armed conflict.

Keywords: labor market, financial system, the monetary and credit system, banking sector, resilience, macroeconomic stability.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення росії в Україну актуалізувало проблему забезпечення національної безпеки у всіх її складових. Воєнна безпека, що є пріоритетною в умовах збройної агресії, неможлива без належного рівня розвитку оборонно-промислового комплексу, економічної, зовнішньоекономічної, зовнішньополітичної, інформаційної та кібербезпеки тощо. Кожен із цих компонентів має складну внутрішню структуру та взаємозв'язки з іншими елементами системи національної безпеки. Зокрема виклики та загрози, що формуються в рамках економічної безпеки держави несуть значні ризики для національної безпеки в цілому, адже забезпечення стійкого економічного розвитку в умовах війни та створення умов для нарощення економічного потенціалу в повоєнний період є надскладним завданням, враховуючи відсутність прогнозів щодо строків завершення війни. За таких умов особливої актуальності набуває пошук ефективних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки держави та її окремих складових.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження стану національної безпеки в цілому та зокрема її економічної складової приділяється досить значна увага як вітчизняними так і зарубіжними вченими. Так серед вітчизняних авторів можна виокремити роботи В. Білоус [2], М. Білоконь [1], А. Бойка [3], В. Боженко [3], В. Гесця [4], А. Гриценка [5, 6], В. Козюка [9], О. Ковальчук [9], Д. Луценка [12], Ю. Лупенка [11], Ю. Радіонова [11], А. Смаглюк [1] та інших. Так А. Гриценко зазначає, що «внутрішня національна стійкість та національна безпека стають не просто важливими, а й екзистенційно вирішальними факторами для майбутнього України, а національне укорінення розвитку економіки є імперативною вимогою.» [6] Наслідки війни проявляються і у сфері соціальної безпеки, про що в своїх роботах зазначають О. Новікова, О. Цимбал, Я. Остафійчук [13], О. Кузьмінська та О. Щербакова [10]. Питанням дослідження фінансової безпеки держави та її оцінювання також приділяється досить значна увага, зокрема в роботах авторів А. Гриценка [2], А. Бойка, В. Боженко та В. Радько [3]. В 2024 році було представлено експертно-аналітичну доповідь Національного інституту стратегічних досліджень, яка присвячена проблемі формування економічної безпеки України в умовах війни [8] та базувалась на даних, які були отримані під час проведеного експертного опитування. Автори дослідження роблять висновки, що в

2023 році «стан економічної безпеки держави стабілізувався, хоча затяжна війна й погіршила можливості економічного зростання та посилила залежність національної економіки від зовнішніх джерел розвитку» [8].

Виклад основного матеріалу дослідження. В міжнародній науковій спільноті спостерігається зростання інтересу до тематики безпеки, особливо в останні роки на тлі повномасштабної війни. Про це свідчить побудована на основі проведеного аналізу 446 публікацій, що індексуються у міжнародній наукометричній базі Scopus за останнє десятиріччя мапа наукових взаємозв'язків (рисунок 1) між поняттями «соціальна безпека», «економічна безпека» та «фінансова безпека».

Вона засвідчує, що проблема соціально-економічної та фінансової складової безпеки держави не лише важлива, а і досліджується комплексно як вітчизняними так і закордонними авторами. Найбільш значущими категоріями, які мають найтісніші взаємозв'язки в науковому дискурсі, є: "національна безпека", "соціальна безпека", "фінансова система", "фінансова криза", "економіко-соціальні ефекти", "сталий розвиток", "ринок праці". Водночас проведений аналіз останніх наукових публікацій засвідчує, що для оцінювання різних видів безпеки держави використовуються різні економіко-математичні методи та моделі. Тому в даному дослідженні буде проведено оцінювання соціально-економічної та фінансової складових безпеки держави з використанням одного економіко-математичного методу, щоб мати можливість співвіднести між собою отримані показники.

Дослідження проводилось в наступній послідовності. Сформовано перелік показників, за даними Державної служби статистики України, Національного банку України, що характеризують потенційний стан соціально-економічної та фінансової складових безпеки держави. Соціально-економічну складову відображають 3 підгрупи: *очікувані показники щодо стану ринку праці*: 1) індикатор очікувань щодо зайнятості працівників; 2) зміни кількості працівників на сільськогосподарських підприємствах у наступні три місяці; 3) зміни кількості працівників на будівельних підприємствах у наступні три місяці; 4) зміни кількості працівників на підприємствах роздрібної торгівлі в наступні три місяці; 5) зміни кількості працівників на промислових підприємствах в наступні три місяці; 6) чисельність зареєстрованих безробітних, тис. осіб; *очікувані зміни в обсягах*: 7) виробництва продук-

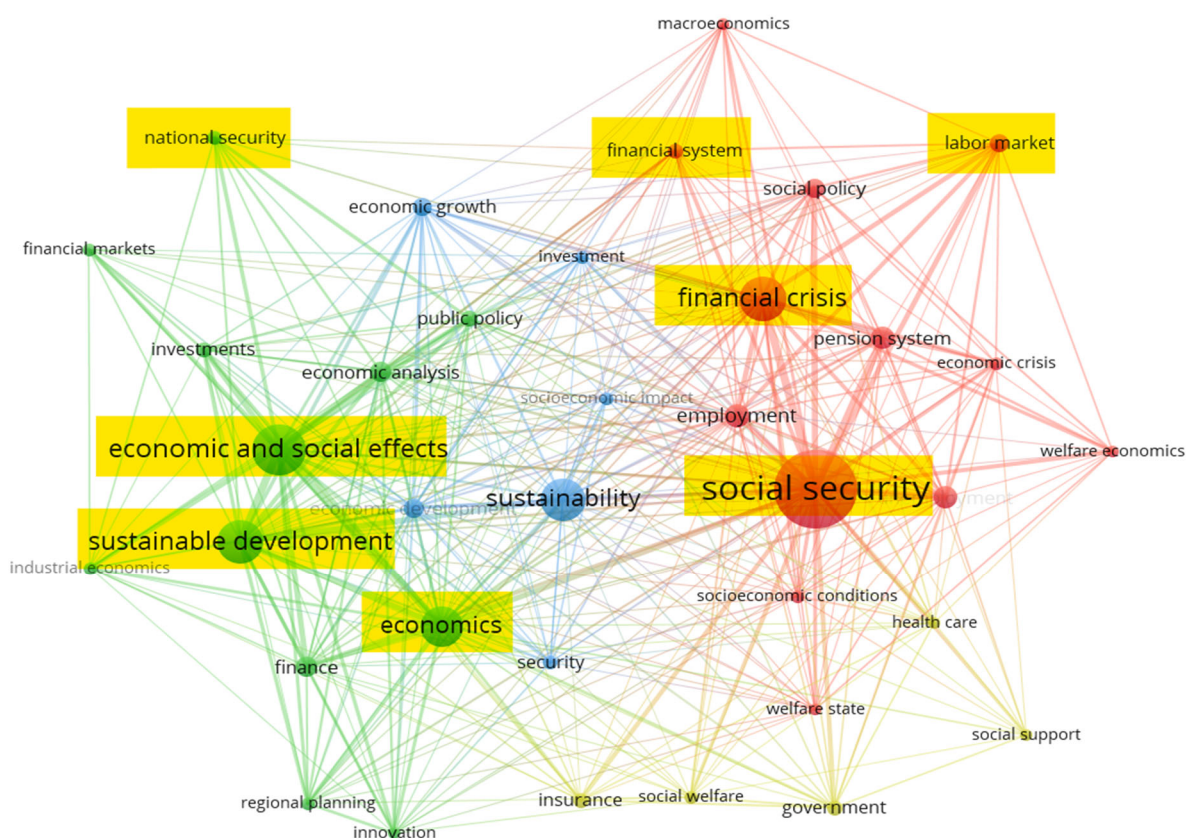

Рис. 1. Мапа взаємозв'язків між поняттями «соціальна безпека», «економічна безпека» та «фінансова безпека»

Джерело: сформовано авторами з використання програмного забезпечення VOSviewer

ції сільського господарства за попередні три місяці; 8) виробництва продукції сільського господарства в наступні три місяці; 9) виконаних будівельних робіт за попередні три місяці; 10) виробництва продукції у промисловості в наступні три місяці; 11) виробництва продукції у промисловості за попередні три місяці; 12) замовлень товарів у роздрібній торгівлі в наступні три місяці; очікувані цінові зміни: 13) на продукцію сільськогосподарських підприємств у наступні три місяці; 14) на роботи, що виконуються будівельними підприємствами в наступні три місяці; 15) відпускних цін на продукцію промисловості в наступні три місяці; 16) цін реалізації товарів у роздрібній торгівлі в наступні три місяці.

Відповідно фінансову складову безпеки також відображають три групи показників: *показники стану міжнародних фінансів*: 17) валовий зовнішній борг, млн євро; 18) валові міжнародні резерви, млрд дол США; 19) чисті міжнародні резерви, млрд дол; 20) офіційний курс гривні до євро, станом на кінець періоду; 21) офіційний курс гривні до долару США, станом на кінець періоду; *показ-*

ники стану грошово-кредитної системи: 22) грошовий агрегат М1, млн грн; 23) частка непрацюючих кредитів; 24) облікова ставка, % річних; 25) кредити овернайт, % річних; 26) депозитні сертифікати овернайт, % річних; *показники стану банківських установ*: 27) регулятивний капітал, млн грн; 28) норматив достатності регулятивного капіталу; 29) норматив великих кредитних ризиків; 30) норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою; 31) норматив загальної суми інвестування. Таким чином сформовано матрицю із 6 груп показників (m), загальна кількість яких становить 31 індикатор. Кількість спостережень (n) становить 40. Для розрахунків взяті щоквартальні показники, починаючи з 2015 року та завершуючи 4 кварталом 2024 року.

$$A = \begin{bmatrix} A_{11} & \dots & A_{1m} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ A_{n1} & \dots & A_{nm} \end{bmatrix} \quad (1)$$

Враховуючи значний обсяг показників, для відображення динаміки кожного з індикаторів їх представлено у вигляді спарклайнів, побудованих в Excel.

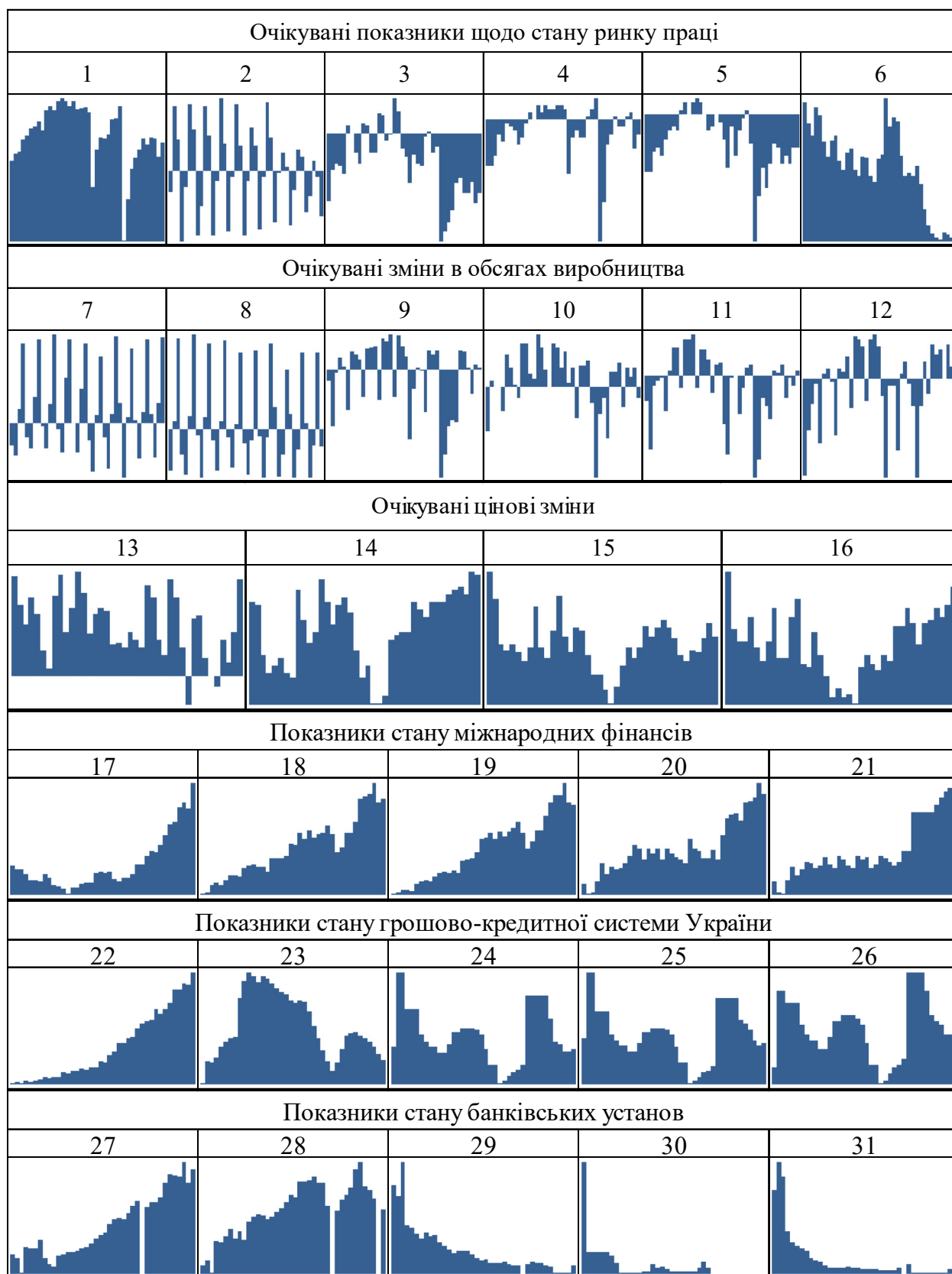

Рис. 2. Спарклайни індикаторів, що використовуються для моделювання

Джерело: сформовано авторами

Візуалізація динаміки обраних показників засвідчує їх різке падіння в 1 та 2 кварталах 2022 року, що пов'язано з початком повномасштабного вторгнення. Показники стану банківських установ в ці періоди були фактично відсутні. Водночас по всім показникам можна підтвердити наявність досить суттєвих коливань. Суттєву зростаючу динаміку демонструють показники, що характеризують стан міжнародних фінансів з 2022 року, що в першу чергу обумовлено нарощенням обсягу зовнішнього державного боргу, а також зростання офіційного курсу гривні до долара США та євро. Така динаміка характеризує зниження рівня фінансової безпеки держави.

Оскільки обрані для моделювання показники мають різні одиниці вимірювання, наступним кроком стала їх нормалізація за методом відносної нормалізації, еталонними векторами при цьому визначені максимальні значення показників.

$$E(e_q) \xrightarrow{Norm} E^N(e_q), q = 1, \dots, Q, \quad (2)$$

$$e_q^N(s_k) = \frac{e_q(s_k)}{e_q^{ideal}}, k = 1, \dots, m \quad (3)$$

$$e_q^{ideal} = (\max_{S_i \in S} e_1(s_i); \dots; (\max_{S_i \in S} e_q(s_i); \dots; (\max_{S_i \in S} e_Q(s_i)) \quad (4)$$

$$e_q^N(s_k) = \frac{e_q(s_k)}{\max_{S_i \in S} e_1(s_i)}, q = 1, \dots, Q; k = 1, \dots, m \quad (5)$$

Третім етапом дослідження передбачено оптимізацію наявних вхідних даних із використанням функції бажаності Харрінгтона, яка широко застосовується в економічних дослідженнях [7; 15]. З цієї метою для кожної з шести груп показників визначено частинні функції бажаності, що дозволяє перетворити початкові значення у безрозмірну шкалу.

Шкала бажаності варіюється в межах від 0 до 1: значення, наближені до 0 або 1, характеризуються низькою чутливістю, тоді як у діапазоні 0,2–0,8 чутливість є максимальною.

Критерії бажаності розраховуються за формулою:

$$d_n = \exp(-\exp(-\bar{x}_n)) \quad (6)$$

де n – кількість показників, що використовувались для визначення бажаності;

d_n – частинна функція, відповідно до шкали Харрінгтона;

$\bar{x}_n$ – показник у безрозмірному вигляді.

Далі проводиться нормування вагових коефіцієнтів за критерієм Фішберна. Після цього розраховується узагальнена бажаність щодо рівня соціо-економічної та фінансової безпеки:

$$D = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n d_i} \quad (7)$$

Відповідність отриманої оцінки якості бажаності рівня соціо-економічної та фінансової

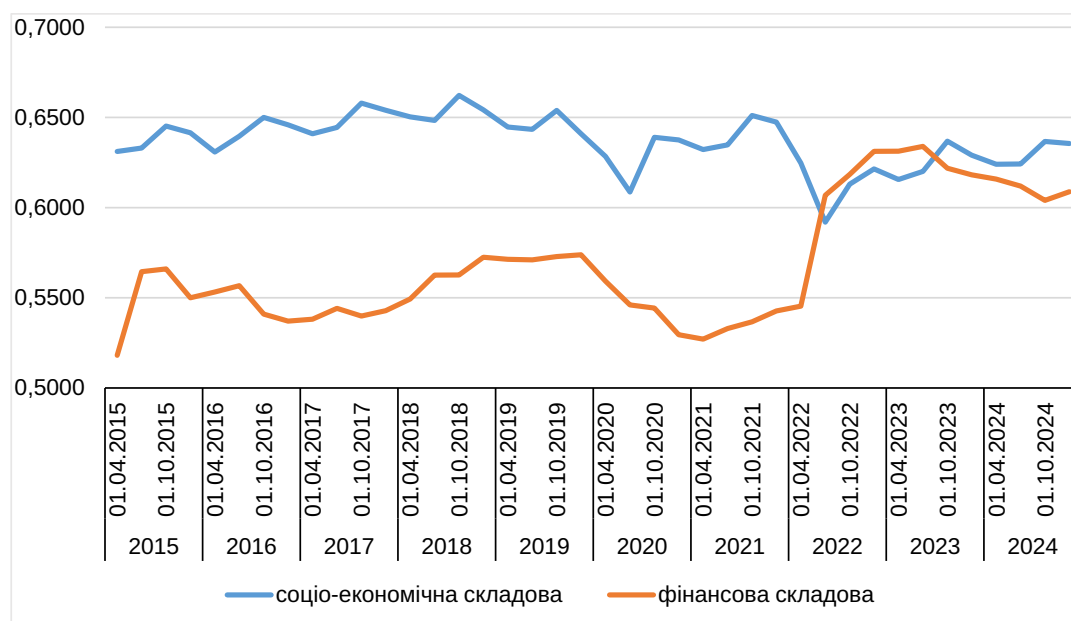

Рис. 3. Узагальнюючі показники оцінювання стану соціо-економічної та фінансової складової національної безпеки

Джерело: сформовано авторами

вої безпеки держави визначаються виходячи з таких діапазонів: $[0,80-1,00]$ – дуже високий; $[0,63-0,80]$ – високий; $[0,37-0,63]$ – задовільний; $[0,20-0,37]$ – низький; $[0,00-0,20]$ – дуже низький. Динаміка розрахованих показників бажаності подана на рисунку 3. Відповідно узагальнений показник бажаності, що побудований для соціо-економічної складової безпеки впродовж періоду з 2015 по 2021 рік знаходився в діапазоні, що характеризувався як високий, за незначним виключенням першого півріччя 2020 року (в цей період стан показника характеризувався як задовільний). Водночас з початком повномасштабного вторгнення значення показника знаходиться в діапазоні задовільного рівня. Щодо динаміки показника фінансової безпеки, то можна відзначити, що на відміну від соціо-економічної

безпеки впродовж всього аналізованого періоду його значення оцінювалось як задовільне із незначним покращенням в трьох кварталах 2023 року, з подальшим повернення в діапазон задовільного рівня. При цьому варто звернути увагу, що фінансова безпеки України з початком повномасштабного вторгнення безпосередньо залежить від стану міжнародних фінансів, від підтримки міжнародних партнерів в першу чергу державних фінансів, їх зростання візуально представлено на спарклайнах 17-21.

Фактично з початком повномасштабного вторгнення рівень соціо-економічної та фінансової складової національної безпеки максимально наближається один до одного.

Наступним етапом дослідження було проведення прогнозування з визначенням

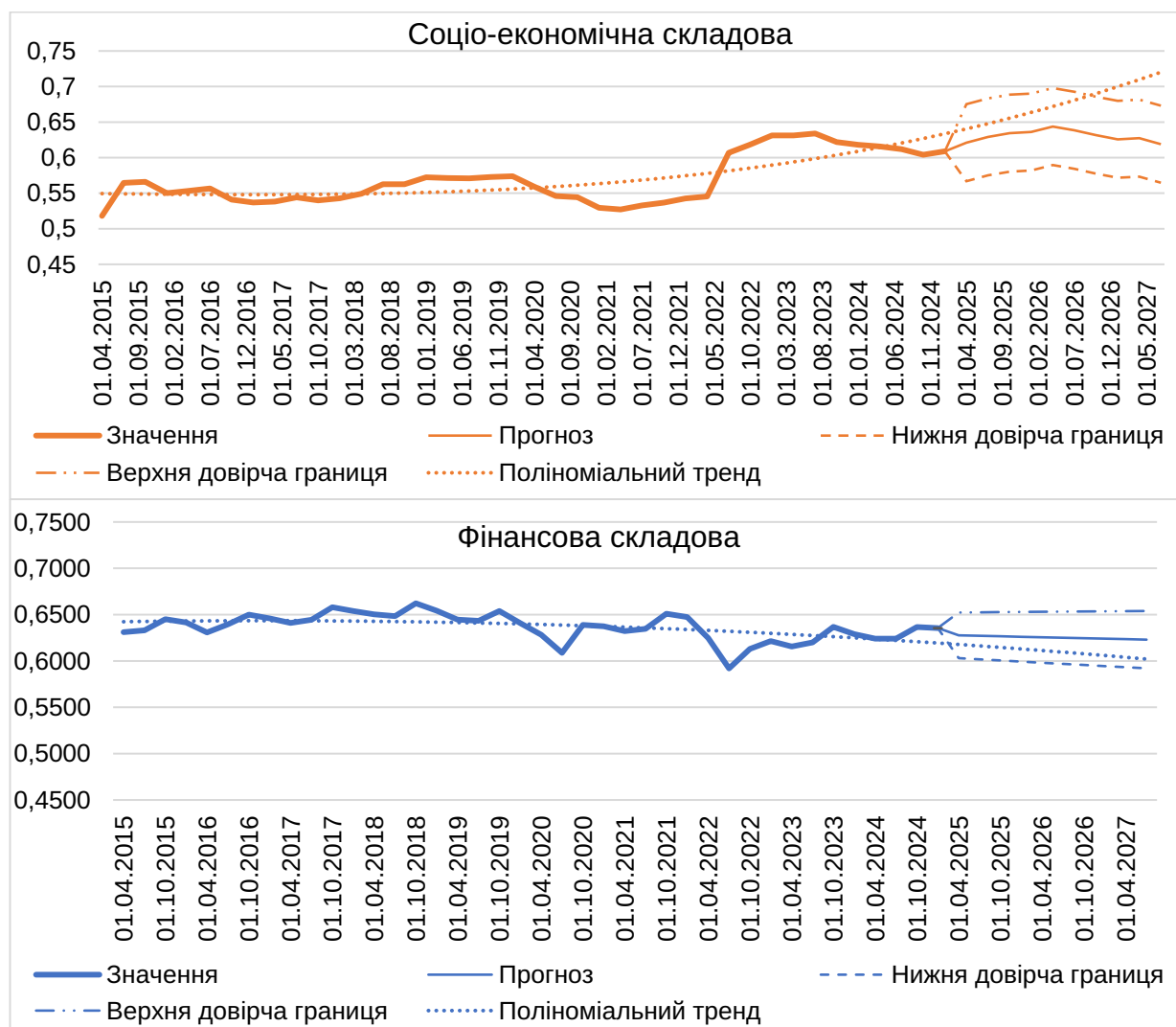

Рис. 4. Результати прогнозування узагальнених показників соціо-економічної та фінансової складової національної безпеки

Джерело: сформовано авторами

нижньої та верхньої довірчих границь шляхом використання функції прогнозу в Excel за допомогою алгоритму експоненційного згладжування, та побудова поліноміального тренду третього ступеня, що варто використовувати саме для прогнозування економічних параметрів як для значень соціо-економічної так і фінансової безпеки. Отримані результати представлені на рисунку 4. Вони свідчать, що на найближчі два роки узагальнені показники будуть продовжувати перебувати в задовільному діапазоні. Водночас на відміну від соціо-економічної складової, за якою побудований поліноміальний тренд вказує в майбутньому на можливість покращення рівня безпеки, фінансова складова національної безпеки демонструє в майбутньому погіршення. Це в тому числі обумовлено і необхідністю повернення державного боргу, який суттєво зріс в умовах війни.

Висновки. Таким чином рівень соціо-економічної та фінансової складової національної безпеки визначено як задовільний, що з урахуванням повномасштабного вторгнення свідчить про відносну адаптивність економічної системи, стійкість державних інституцій та ефективність антикризових заходів, а також про здатність фінансового сектору забезпечувати стабільність макроекономічних показників. Водночас зберігається потреба в подальшому посиленні фінансової безпеки держави, диверсифікації джерел фінансування, підтримці внутрішнього ринку та зміцненні інституційної спроможності органів державного управління. Виходячи з вище викладеного можна констатувати, що для оцінювання стану національної безпеки можна застосовувати запропонований науково-методичний підхід, який апробований на прикладі обраних показників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоконь М., Смаглюк А. Економічна безпека України в умовах гібридних загроз. *Український економічний часопис*. 2024. № 5. С. 118–124. DOI: 10.32782/2786-8273/2024-5-21.
2. Білоус В. Т. Фінансова безпека України: сучасні виклики та механізми забезпечення : монографія. Київ : НАДУ, 2020. 312 с.
3. Бойко А., Боженко В., Радько В. Вплив системного ризику на динаміку соціально-економічного розвитку країни. *Економічний форум*. 2020. № 3. С. 23–30. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2020_3_6.
4. Геєць В. М., Семенченко А. І., Дейнеко Л. В. Економічна безпека України: стратегія, інститути, політика : монографія. Київ : НІСД, 2020. 432 с.
5. Гриценко А. А. Монетарна безпека національної економіки в умовах зростання невизначеності та ризиків недовіри. *Фінанси України*. 2023. № 7. С. 7–36. DOI: <https://orcid.org/0000-0002-5030-864X>.
6. Гриценко А. А. Формування засад національно укоріненої стійкості та безпеки економічного розвитку України в умовах нової гібридної реальності «мир-війна». *Вісник НАН України*. 2025. № 5. С. 61–68. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2025.05.061>.
7. Дубницький В. Ю., Кобилін А. М., Кобилін О. А., Кушнерук Ю. І., Ходирєв О. І. Обчислення значень функції Харрінгтона (функції бажаності) при інтервальному визначенні її аргументів. *Сучасні інформаційні системи*. 2022. Т. 7, № 1. С. 71–81. DOI: <https://doi.org/10.20998/2522-9052.2023.1.12>.
8. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни : експертно-аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2024. 71 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.08>.
9. Козюк В. В., Ковальчук О. В. Фіскальна стійкість та фінансова безпека: імперативи для України. *Вісник НБУ*. 2022. № 1. С. 18–31.
10. Кузьмінська О. Е., Щербакова О. А. Економічна безпека держави: теоретичні засади. *Фінанси України*. 2023. № 9. С. 86–101. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.09.086>.
11. Лупенко Ю., Радіонов Ю. Фінансова безпека в умовах війни і в період повоєнного відновлення України. *Економіка України*. 2024. № 10 (755). С. 45–65. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.10.045>.
12. Луценко Д. Г. Макрофінансова стабільність та фінансова безпека України. *Економіка і прогнозування*. 2023. № 1. С. 45–60.
13. Новікова О., Цимбал О., Остафійчук Я. Становлення резильєнтності соціально-трудової сфери в контексті повоєнної розбудови економіки України. *Економіка України*. 2024. № 7 (752). С. 94–112. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.07.094>.
14. Фінансова безпека України: інституційні засади та сучасні виклики : колективна монографія / за ред. В. М. Геєця. Київ : ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2021. 356 с.
15. Shkolnyk I., Kozmenko S., Polach J., Wolanin E. State financial security: Comprehensive analysis of its impact factors. *Journal of International Studies*. 2020. Vol. 13, No. 2. P. 291–309. DOI: 10.14254/2071-8330.2020/13-2/20.

REFERENCES:

1. Bilokon, M., & Smagliuk, A. (2024). Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh hibrydnykh zahroz. [Economic security of Ukraine under hybrid threats]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys – Ukrainian Economic Journal*, (5), 118–124. (in Ukrainian)
2. Bilous, V. T. (2020). Finansova bezpeka Ukrainy: suchasni vyklyky ta mekhanizmy zabezpechennia : monohrafiia [Financial security of Ukraine: Current challenges and mechanisms of ensuring: monograph]. NADU. (in Ukrainian)
3. Boiko, A., Bozhenko, V., & Radko, V. (2020). Vplyv systemnoho ryzyku na dynamiku sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy. [The impact of systemic risk on the dynamics of socio-economic development of the country]. *Ekonomichnyi forum – Economic Forum*, (3), 23–30. (in Ukrainian)
4. Heiets, V. M., Semenchenko, A. I., & Deineko, L. V. (2020). Ekonomichna bezpeka Ukrainy: stratehiia, instytuty, polityka : monohrafiia. [Economic security of Ukraine: Strategy, institutions, policy: monograph]. NISS. (in Ukrainian)
5. Hrytsenko, A. A. (2023). Monetarna bezpeka natsionalnoi ekonomiky v umovakh zrostannia nevyznachenosti ta ryzykiv nedoviry. [Monetary security of the national economy under increasing uncertainty and risks of distrust]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, (7), 7–36. (in Ukrainian)
6. Hrytsenko, A. A. (2025). Formuvannia zasad natsionalno ukorinenoї stiikosti ta bezpeky ekonomichnoho rozvytku Ukrainy v umovakh novoi hibrydnoi realnosti «myr-viina» [Formation of nationally rooted resilience and economic development security of Ukraine in the new hybrid reality of “peace-war”]. *Visnyk NAN Ukrainy – Bulletin of the NAS of Ukraine*, (5), 61–68. (in Ukrainian)
7. Dubnytskyi, V. Yu., Kobyllyn, A. M., Kobyllyn, O. A., Kushneruk, Yu. I., & Khodyrev, O. I. (2022). Obchyslennia znachen funktsii Kharringtona (funktsii bazhanosti) pry intervalnomu vyznachenni yї arhumentiv. [Calculation of Harrington's desirability function values under interval definition of its arguments]. *Suchasni informatsiini systemy – Modern Information Systems*, 7(1), 71–81. (in Ukrainian)
8. NISS. (2024). Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh dovhotryvaloї viiny : ekspertno-analitychna dopovid. Economic security of Ukraine under prolonged war: Expert-analytical report. (in Ukrainian)
9. Koziuk, V. V., & Kovalchuk, O. V. (2022). Fiskalna stiikist ta finansova bezpeka: imperatyvy dlia Ukrainy. [Fiscal stability and financial security: Imperatives for Ukraine]. *Visnyk NBU – Bulletin of the NBU*, (1), 18–31. (in Ukrainian)
10. Kuzminska, O. E., & Shcherbakova, O. A. (2023). Ekonomichna bezpeka derzhavy: teoretychni zasady. [Economic security of the state: Theoretical foundations]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, (9), 86–101. (in Ukrainian)
11. Lupenko, Yu., & Radionov, Yu. (2024). Finansova bezpeka v umovakh viiny i v period povoiennoho vidnovlennia Ukrainy. [Financial security in wartime and during Ukraine's post-war recovery]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, (10[755]), 45–65. (in Ukrainian)
12. Lutsenko, D. H. (2023). Makrofinansova stabilnist ta finansova bezpeka Ukrainy. [Macro-financial stability and financial security of Ukraine]. *Ekonomika i prohozuvannia – Economy and Forecasting*, (1), 45–60. (in Ukrainian)
13. Novikova, O., Tsybal, O., & Ostafiichuk, Ya. (2024). Stanovlennia rezylientnosti sotsialno-trudovoi sfery v konteksti povoiennoi rozbudovy ekonomiky Ukrainy [Formation of resilience in the socio-labour sphere in the context of Ukraine's post-war economic reconstruction]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, (7[752]), 94–112. (in Ukrainian)
14. Heiets, V. M. (Ed.). (2021). Finansova bezpeka Ukrainy: instytutsiini zasady ta suchasni vyklyky : kolektyvna monohrafiia [Financial security of Ukraine: Institutional foundations and modern challenges: collective monograph]. State Institution “Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine.” (in Ukrainian)
15. Shkolnyk, I., Kozmenko, S., Polach, J., & Wolanin, E. (2020). Finansova bezpeka Ukrainy: instytutsiini zasady ta suchasni vyklyky State financial security: Comprehensive analysis of its impact factors. *Journal of International Studies*, 13(2), 291–309. <https://doi.org/10.14254/2071-8330.2020/13-2/20>